

העשרה¹

התפתחות המחשבה הלאומית בסוף המאה ה-19: הלאומיות האינטגרלית

התפיסה הלאומית האינטגרלית התפתחה במערב אירופה ובמרכז בסוף המאה ה-19. תפיסה זו ראתה בלאום גוף חי, המורכב מבני האדם המשתייכים לקבוצת הלאום, ודחתה את הנחות היסוד הליברליות שעליהן התבססה התפיסה הלאומית בראשיתה. תחילה נמצאו עיקר דובריה ותומכיה של הלאומיות האינטגרלית בצרפת ומשם נפוצה התפיסה לגרמניה, לאיטליה ולארצות נוספות. שלושה מהוגיה המרכזיים של הלאומיות האינטגרלית הם: מוריס בארס הצרפתי, היינריך פון טרייטשקה הגרמני ואנריקו קורדיני האיטלקי (בסוף הפרק יובאו קטעים מכתביהם).

בפרק זה נלמד על הנחות היסוד של התפיסה הלאומית האינטגרלית, נראה במה היא נבדלת מהתפיסה הלאומית הליברלית ונבחן את הרקע ואת הגורמים שהביאו לעלייתה.

1. עקרונות היסוד של התפיסה הלאומית האינטגרלית

התפיסה האינטגרלית שואפת להביא את האומה למצב של שלימות על ידי יצירת אינטגרציה (שילוב) בין החלקים השונים המרכיבים אותה, והכוונתם על ידי מנהיגות מרכזית לפעולה שתשרת באופן הטוב ביותר את צרכי הכלל. שאיפה זו מתבססת על מספר הנחות יסוד:

☞ **תפיסת האדם כיצור המונע על ידי דחפים בלתי תבוניים:** הלאומיות האינטגרלית מניחה שמחשבותיו ומעשיו של האדם אינם מונעים על ידי התבונה, אלא על ידי דחפים ביולוגיים, פסיכולוגיים ותרבותיים שונים. דחפים וצרכים אלה הועברו לדור הנוכחי על ידי הדורות הקודמים, באמצעות תורשה, מנהגים תרבותיים וחינוך. האדם אינו שולט בדחפים הטבעיים בו, הוא אינו מסוגל ללמוד ולהבין אותם ולעיתים אף אינו מודע לעצם קיומם.

☞ **תפיסת האדם כיצור לאומי:** ההשתייכות ליחידה לאומית היא צורך הטבע באדם. האדם יכול להתפתח רק במסגרת התרבותית הלאומית שלתוכה נולד. מחוץ למסגרת זאת צפוי האדם לחוש תלוש ומנוכר. האדם אינו יוצר עצמאי המסוגל להתקיים בזכות עצמו. הוא יכול להתקיים רק כחלק אינטגרלי ובלתי נפרד מקבוצת הלאום אליה הוא משתייך.

יחד עם זאת, מכיוון שהאדם אינו יוצר תבוני, אלא יוצר המודע לרצונותיו בלבד ולא לצרכיו האמיתיים, רק חלק מבני האדם מודעים לצורך הטבע בהם להשתייך ליחידה לאומית.

☞ **תפיסה אורגנית של הלאום:** הלאום נתפס כיחידה אורגנית-ביולוגית חיה, המורכבת מהפרטים הרבים החיים במסגרתה, בדומה ליצורים חיים המתקיימים בטבע, אשר גופם בנוי מתאים רבים. כשם שהתאים בגוף החי פועלים מתוך הרמוניה פנימית למען קיומו של הגוף החי, כך צריכים להתקיים היחסים הפנימיים בין בני האדם המשתייכים לקבוצת הלאום: בהרמוניה ובסולידריות פנימית, שהם הכרחיים לקיום האומה. כשם שאין שוויון בין היצור החי לבין התאים המרכיבים אותו, שכן התאים אינם יכולים להתקיים במנותק מהיצור החי, כך גם היחסים בין הלאום לבין בני האדם המרכיבים אותו. חיי האדם יכולים לקבל משמעות רק במסגרת הלאום והלאום הוא הממלא את חיי האדם בתוכן ובמשמעות. חיוו של אדם, שהתנתק

¹ פרק זה הוא פרק העשרה לספר "הלאומיות המודרנית וראשית הציונות" (יגאל משעול; היי סקול).

מהמסגרת הלאומית הטבעית שלו, הם חיים חסרי משמעות. בשל כל זאת הלאום נתפס כעליון על בני האדם המרכיבים אותו.

☞ **המדינה נועדה לשרת את הלאום:** תפקידה העליון של המדינה הוא לשרת את היחידה הלאומית ולאפשר את המשך קיומה ותרבותה הייחודית. **במקרה של התנגשות בין צרכי הלאום לבין צרכי בני האדם המרכיבים אותה, על המדינה להעדיף תמיד את טובת הלאום על פני רצונותיהם של הפרטים המרכיבים אותה.**

המדינה רשאית, למען הצרכים הלאומיים, לנהוג בתושביה באופן בלתי שוויוני ואף להקריב את חייהם, חירותם ורכושם, גם אם הדבר מנוגד לרצונם של הפרטים החיים בה. באופן זה המדינה תשרת את צרכיהם האמיתיים של כלל בני האדם המרכיבים אותה, שבהיותם יצורים בלתי תבוניים אינם מודעים לצרכיהם האמיתיים.

☞ **המדינה יכולה למלא את ייעודה רק באמצעות משמעת ולכידות פנימית:** מכיוון שצרכי האומה עלולים להתנגש עם רצונותיהם של הפרטים המרכיבים אותה, **על המדינה לחנך את תושביה למשמעת, לצייתנות, לגבורה ולהקרבה.** רק כך תוכל המדינה לרסן את בני האדם החיים בה ולכוון את פעילותם לטובת האומה, ובאופן עקיף גם לטובתם הם.

2. הלאומיות האינטגרלית כתפיסה אנטי ליברלית

בעקרונות היסוד של התפיסה האינטגרלית ניתן לראות ניגוד מהותי לעקרונות היסוד שהנחו את תנועת ההשכלה ואת התפיסה הליברלית. ניגוד זה עולה מתוך התייחסותן של שתי התפיסות הללו לכמה הנחות יסוד מחשבתיות:

2 (א) תפיסת האמת והצדק

☞ **התפיסה האינטגרלית שוללת את קיומם האובייקטיבי של מושגים ערכיים** שונים כמו טוב ורע; צדק ועוול; אמת ושקר. מושגים אלה נתפסים כמושגים סובייקטיביים המקבלים תוקף רק בהתייחס ללאום. כל אומה מגדירה את הטוב והרע בהתאם לצרכיה.

☞ **התפיסה הליברלית מניחה שקיימים מושגים ערכיים אובייקטיביים** שונים כמו טוב ורע; צדק ועוול; אמת ושקר. התפיסה הליברלית מניחה שתבונת האדם מאפשרת לו לגלות ערכים אלה.

2 (ב) תפיסת האדם

☞ **התפיסה האינטגרלית רואה באדם יצור בלתי רציונלי** הנשלט על ידי דחפים שונים אשר אין לו שליטה בהם. אין לבני האדם תבונה שבעזרתה יוכלו להכיר באמת ולכוון את חייהם לפיה, ולכן הם זקוקים לריסון ולהכוונה מצד המדינה.

☞ **התפיסה הליברלית רואה באדם יצור תבוני** המסוגל בכוח מחשבתו לחקור את האמת, ולהגדיר בעצמו ללא הכוונה חיצונית את רצונותיו וצרכיו.

2 (ג) תפיסת הלאום

☞ **התפיסה האינטגרלית מגדירה את הלאום כמסגרת חברתית אתנית, ולעיתים אף ביולוגית, הקודמת לכל.** הלאום הוא שמעניק לבני האדם הקיימים בתוכו את החיים ואת משמעותם.

☞ **התפיסה הליברלית אינה משתמשת במושגים ביולוגיים ולעיתים אף אינה מספקת הגדרה ברורה למושג לאום:** יש המגדירים את הלאום על בסיס של מוצא אתני משותף (התפיסה הליברלית-אתנית) ויש המתייחסים ללאום כאל כלל בני האדם הבוחרים להשתייך אליו או לכלל בני האדם החיים במדינה נתונה (התפיסה הליברלית-אוניברסלית).

2 (ד) תפיסת המדינה

☞ **התפיסה האינטגרלית רואה במדינה מסגרת שהוקמה על ידי הלאום כדי לשרת את צרכי הכלל, לעיתים על חשבון צרכי הפרט.**

☞ **התפיסה הליברלית רואה במדינה מסגרת שהוקמה על ידי בני אדם פרטיים, כדי לשרת את הפרט ולהבטיח את זכותו לחיים, חירות, קניין ושוויון.**

2 (ה) תפיסת היחסים שבין האדם – האומה – והמדינה

☞ **התפיסה האינטגרלית רואה באומה ערך עליון ובבני האדם המרכיבים אותה איברים של גוף חי. חיי בני האדם מקבלים משמעות רק במסגרת האומה המעניקה להם את צרכיהם. האומה צריכה לדאוג באופן שווה לכל בני האדם המרכיבים אותה, אולם הדבר אינו כולל שוויון פוליטי, מפני שתפיסה זו אינה מאמינה ביכולתו של האדם לנהוג בתבונה ובאופן שישרת בדרך הנכונה ביותר את צרכיו. המדינה ובני האדם נתפסים כמכשירים שנועדו לסייע לאומה להתחזק. התחזקות זו תביא, בסופו של דבר, גם לרווחתם של בני האדם המרכיבים את האומה.**

☞ **התפיסה הליברלית רואה באדם ערך עליון. על פי תפיסה זו בני אדם פרטיים חברו יחד כדי להקים מדינה שנועדה לשרת צרכים שנקבעו על ידם (מדובר בצרכים הבסיסיים ביותר: חיים, חירות, קניין ושוויון). בני האדם, שהקימו את המדינה בתוקף החלטה תבונית, זכאים לקבל ממנה שורה של זכויות, אשר השוויון הפוליטי היא אחת מהן.**

3. הרקע לעליית הלאומיות האינטגרלית

הלאומיות האינטגרלית התפתחה בשנות ה-90 של המאה ה-19 על רקע התפתחויות מדעיות, מחשבתיות ופוליטיות שהתרחשו במחצית השנייה של המאה ה-19:

3 (א) התפתחויות מדעיות חדשות

החל מהמחצית השנייה של המאה ה-19 התרחשו התפתחויות משמעותיות בתחומים מדעיים שונים ובהם מדעי החברה, מדע הביולוגיה, ומדע הפסיכולוגיה. התפתחויות אלה תרמו להתפתחות תפיסה חדשה של האדם כיצור שאינו תבוני אשר התנהגותו נובעת מצרכים ביולוגיים, ממבנה פסיכולוגי, שבחלקו אינו נשלט ואף אינו מודע (גילוי התת מודע) וממורשת תרבותית שאותה רכש בחברה בה התפתח.

הוגי התפיסה האינטגרלית הסיקו מהתפתחויות אלה כי מטרת המשטר אינה מימוש רצונותיו המודעים של האדם, כפי שטענה הגישה הליברלית, אלא מילוי צרכיו הביולוגיים, הפסיכולוגיים והתרבותיים.

3 (ב) השתלבות ההמון בפוליטיקה

העלייה ברמת החיים, התרחבות ההשכלה ותפוצתה הגדלה של העיתונות הגבירו את ההתעניינות הציבורית בנעשה בפוליטיקה. תהליכים אלה השתלבו עם התפיסה הליברלית, שראתה באדם כיצור תבוני המסוגל להשתתף בהנהלת ארצו, והביאו להרחבת זכות הבחירה של האזרחים: בבחירות שהתקיימו בכמה מארצות אירופה השתתפו כל הגברים כבר בסוף המאה ה-19. בראשית המאה ה-20 גברה מגמה זו ואף נפתח מאבק לשיתוף הנשים בבחירות.

הוגי התפיסה האינטגרלית ראו תהליכים אלה בדאגה. הם חששו שההמון, שעד אז לא השפיע על התהליכים הפוליטיים, אינו מוכשר להשתתף בהנהלת המדינה וכי מעורבותו בתחום זה עלולה להזיק ליעדים הלאומיים. רעיונות אלה התקבלו באהדה הן על ידי בני המעמדות העליונים, שנהנו מהשפעה רבה יותר בפוליטיקה, והן על ידי חלקים מציבור הבוחרים החדש, אשר תהליכי הדמוקרטיזציה היו מהירים מדי עבורו.

3 (ג) מאבק בגישות שנראו כמאיימות על הלכידות הלאומית

הוגי התפיסה האינטגרלית נטו להבליט שתי תפיסות כלכליות-חברתיות-ופוליטיות, אשר מצאו להן תומכים: הליברליזם והקומוניזם². הוגי התפיסה האינטגרלית ראו בתפיסות אלה, המעוררות מלחמה פנימית בין חלקיה השונים של האומה, תפיסות מפריעות ללכידות הפנימית הדרושה לה ומפוררות אותה. כדי להיאבק בתפיסות אלה, שהציבו במרכז את הפרט או את מעמד הפועלים, הציגו הוגי הלאומיות האינטגרלית תפיסה נגדית שהציבה במרכז את הלאום. על פי תפיסה זו יסופקו צרכי הפרט והמעמדות השונים המרכיבים אותו במסגרת הלאום.

בקצרה – מה למדנו בפרק זה?

- ☞ **מטרת התפיסה האינטגרלית:** התפיסה האינטגרלית שואפת להביא את האומה למצב של שלימות על ידי יצירת אינטגרציה (שילוב) בין החלקים השונים המרכיבים אותה והכוונתם, על ידי מנהיגות מרכזית, לפעולה שתשרת באופן הטוב ביותר את צרכי הכלל.
- ☞ **עיקרי התפיסה הלאומית האינטגרלית שהתפתחה באירופה בסוף המאה ה-19:**
 - ✓ האדם הנתפס כיצור המופעל על ידי דחפים בלתי תבוניים הטבועים בו.
 - ✓ האדם אינו יצור עצמאי הקיים בזכות עצמו. האדם הוא יצור לאומי היכול להתקיים רק כחלק אינטגרלי ובלתי נפרד מקבוצת הלאום אליה הוא משתייך.
 - ✓ הלאום נתפס כיחידה אורגנית-ביולוגית חיה, המורכבת מהפרטים הרבים החיים במסגרתה. חיי האדם יכולים לקבל משמעות רק במסגרת הלאום.
 - ✓ במקרה של התנגשות בין צרכי הלאום לבין צרכי בני האדם המרכיבים אותה, על המדינה להעדיף תמיד את טובת הלאום על פני רצונותיהם של הפרטים המרכיבים אותה.
 - ✓ על המדינה לחנך את תושביה למשמעת, לצייתנות, לגבורה ולהקרבה.
- ☞ **התפיסה הלאומית האינטגרלית שוללת את הנחות היסוד הליברליות במספר סוגיות:**
 - ✓ התפיסה האינטגרלית שוללת את קיומם של ערכים אובייקטיביים, כמו אמת וצדק.
 - ✓ התפיסה האינטגרלית אינה רואה באדם כיצור תבוני.
 - ✓ התפיסה האינטגרלית שוללת את תפיסת האדם כערך עליון.
 - ✓ התפיסה האינטגרלית שוללת את תפיסת המדינה כגוף שהוקם בתוקף החלטה תבונית של בני אדם פרטיים.
 - ✓ התפיסה האינטגרלית שוללת את תפיסת המדינה כגוף שנועד לשרת את צרכי בני האדם כפרטים.
- ☞ **הגורמים שהביאו לעליית התפיסה הלאומית האינטגרלית:**

² הגישה הליברלית שאפה לכך שהמדינה תדאג רק לזכויותיהם הבסיסיות של האזרחים: חיים, חירות וקניין, ותניח לאזרחים לדאוג להכנסתם בכוחות עצמם, מתוך הנחה שבהיותם יצורים תבוניים הם ידעו כיצד לכלכל את חייהם בצורה הטובה ביותר. הרטוריקה הקומוניסטית קראה לפועלים מכל העולם לגבש תודעה מעמדית משותפת, תוך מחיקת התודעה הלאומית הקיימת, ולהיאבק במשותף להשגת מטרותיהם. במציאות, לא הצליחו הזרמים הרעיוניים האנטי לאומיים לצבור עוצמה פוליטית משמעותית בקרב ארגוני הפועלים, אשר רבים מחבריהם היו בעלי תודעה לאומית, במקביל לתודעה המעמדית. יחד עם זאת, הוסיפה הרטוריקה הקומוניסטית להיתפס כמאיימת על ידי הוגי הלאומיות האינטגרלית.

- ✓ התפתחויות משמעותיות בתחומים מדעיים שונים ובהם מדעי החברה, מדע הביולוגיה, ומדע הפסיכולוגיה, הביאו את הוגי הלאומיות האינטגרלית להסיק כי מטרת המשטר היא למלא את צרכיו הביולוגיים, הפסיכולוגיים והתרבותיים של האדם.
- ✓ השתלבות ההמון בפוליטיקה גרמה בקרב הוגי הלאומיות האינטגרלית לחשש, שההמון אינו מוכשר להשתתף בהנהלת המדינה, וכי מעורבותו בתחום זה עלולה להזיק ליעדים הלאומיים.
- ✓ התפיסה האינטגרלית התפתחה מתוך עליית החשש שהתפיסות הליברליות והכלליות עלולות לפגוע בלכידות הפנימית של האומה.

קטעי מקור

קטע מספר 1 - הוגה הדעות הצרפתי מוריס בארס (1862 - 1923)³

"... היחיד! תבונתו, כושרו לתפוש את חוקי היקום!- הבה נהיה צנועים יותר. אין אנו אדונים למחשבות הנולדות בנו. אין הן באות מתבוננתנו. אלה הן צורות תגובה שמיתרגמים בהן דפוסים פיזיולוגיים עתיקים מאוד. שיפוטנו ומחשבתנו הם תולדה של הסביבה שאנו נתונים בה. המחשבה האנושית כפוחה בצורה כזאת, שכולנו דורכים בעקבותיהם של האנשים שהיו לפנינו. אין מחשבה אישית..."

...אנחנו ההמשכיות של אבותינו. זה נכון מבחינה אנטומית... כל שורת הצאצאים אינה אלא יצור אחד ויחיד... זה כמו בית שמשנים בו את הסידור; לא רק שהוא מתבסס על אותם יסודות, אלא שהוא עשוי מאותן אבני בניין; זה נשאר אותו בית..."

...המחלה שלנו היא העובדה, שאנו מפורדים, מבולבלים, בעלי אלף רצונות נפרדים, אלף דמיונות של פרטים. אנו מפוררים. אין לנו ידיעה משותפת של יעדים, של אמצעים, של מרכז. מה רב אושרן של אותן אומות, שתנועות גופן קשורות זו בזו, שכל המאמצים מתואמים כאילו היו פרי תכנון של מוח עליון! יש דרכים רבות, שבזכותן ארץ יכולה להיות בעלת אחדות מוראלית כזאת. הלויאליזם מסוגל לקבץ אומה סביב מלכה. באין שושלת, יכולים המוסדות המסורתיים לספק מרכז זה (אך לפני מאה שנה קיללה ומחקה צרפת שלנו לפתע את השושלת ואת המוסדות שלה). יש גזעים המצליחים להגיע להכרת עצמם באופן אורגני. זהו המצב בקיבוצים האנגלו-סקסיים והטוונטונים [הגרמניים]. הם הולכים ומגבשים את עצמם כגזע (אבו! לא קיים גזע צרפתי, אלא רק עם צרפתי, אומה צרפתית, כלומר- קולקטיב פוליטי)... באין אחדות מוסרית, באין הגדרה משותפת של צרפת, יש לנו מילים סותרות, דגלים שונים, שאנשים צמאי השפעה יכולים לכנס תחתם את הלקוחות שלהם..."

...הלאומיות פירושה לפתור כל בעיה בהתייחס לצרפת. אך איך נוכל לעשות זאת אם אין לנו דעה משותפת והגדרה אחת של צרפת? אירעה תקרית? היא מתפרשת על ידי כל צד לאור הדרך המיוחדת שהוא מגדיר בה את צרפת... אך אין הם [המפרשים] גואלים אותנו מספקותינו, להפך, הם מגבירים אותם בטיעוניהם הסותרים, דבר זה יש לתקן. רק לב עצל ונשמה, שהושחתה על ידי האנרכיה, מסוגלים להרגיש טוב בצרפת זו, מפורדת וחסרת מרכז עצבים."

³ מוריס בארס היה סופר, אינטלקטואל, חבר אקדמיה, פובליציסט ואחד מהתיאורטיקנים המרכזיים בסוף המאה ה-19 אשר פיתחו את התפיסה האינטגרלית באירופה. הקטע מעובד מתוך: "תמונות ותורות של הלאומנות (1902)", זאב שטרנהל, המחשבה הפשיסטית לגוניה, (פועלים; תל אביב; תשמ"ח 1988), עמ' 61 - 63.

קטע מספר 2 - הוגה הדעות הגרמני היינריך פון טרייטשקה (1834 - 1896)⁴

"...אם נראה במדינה כגוף שנועד רק להגן על חיי הפרט ורכושו, כיצד ייתכן הדבר שבני אדם פרטיים מסכימים להקריב את חייהם ורכושם למען המדינה? תהיה זו טעות לחשוב שמלחמות נערכות למען יתרונות חומריים. מלחמות מודרניות אינן נערכות למטרות ביזה. כאן [במלחמה] מונח הרעיון המוסרי העליון של הכבוד הלאומי, המועבר מדור לדור והנוצר בתוכו ערכים מקודשים, המחייב את הפרט להקרבה עצמית למענו... כשם שהציג זאת היטב [הוגה הדעות] פיכטה 'הפרט רואה את ארצו כממששת את נצחיותו עלי אדמות'...
...האומה אינה כלולה לחלוטין במדינה, אך המדינה מקיפה את האומה, מגינה על חייה ומסדירה את היבטיה החיצוניים מכל צד. היא [המדינה] אינה מתעניינת בראש ובראשונה בדעות, אלא דורשת צייתנות, וחובה היא לציית לחוקיה, בין אם הדבר נעשה מתוך רצון ובין שלא.
לצעד קדימה ייחשב הדבר כאשר צייתנותם השקטה של אזרחי המדינה תופנם מתוך הסכמה הגיונית, אולם הדבר אינו הכרחי... [שכן] המדינה דורשת בראש ובראשונה את הכנעת האזרחים... מהותה [של המדינה] היא מימוש רצונה... מדינה אשר לא תוכל עוד לממש את ייעודה תתמוטט וסופה שתיווצר בה אנרכיה...
המדינה אינה אקדמיה לאומניות. אם היא זונחת את כוחה כדי לקדם את שאיפותיו האידיאליסטיות של האדם, הרי שהיא זונחת את טבעה וגוועת. צעד מעין זה כמוהו כחטא כלפי רוח הקודש...
...ההמונים חייבים להישאר כאלה לנצח. לא תיתכן תרבות ללא משרתות מטבח. ברור כי החינוך לא יוכל לשגשג אילו איש לא היה עושה את העבודה הגסה. מילונים חייבים לחרוש, לחשל ולחפור כדי שאלפים ספורים יוכלו לכתוב, לצייר ולהשכיל.

הדבר נשמע קשה, אך הדבר נכון בכל הזמנים. בכי ותלונה לא יוכלו לשנות זאת...
דווקא ההבדלים המעמדיים הם אשר מציגים את העושר המוסרי האנושי... בזאת אנו מוצאים השוואה בלתי רגילה של החלוקה החברתית למעמדות, הנראית כאכזרית. תפקידו של הממשל הוא להפחית את המצוקה [החברתית] אולם העלמתה המוחלטת [של מצוקה זו] אינה אפשרית ואף אינה רצויה...
...כל חברה תרבותית היא, כפי שראינו, אריסטוקרטית מטבעה. מלוכה, כמוה כאריסטוקרטיה, היא חלק מהחלוקה האריסטוקרטית הטבעית, בעוד ששורשי הדמוקרטיה סותרים את הטבע מפני שהיא [הדמוקרטיה] מניחה שקיים שוויון כלל עולמי אשר אינו מתקיים למעשה בשום מקום...
...עם שאינו יכול ליצור ולקיים, תחת כנפי המדינה, ארגון חיצוני המבטא את קיומו הרוחני ראוי שייקלה. הגזע היהודי מספק דוגמה טראגית ביותר על אומה מחוננת עד מאוד, אשר לא הצליחה להגן על מדינתה, ועתה היא פזורה בכל רחבי תבל. חייהם [של היהודים] משותקים, שכן אף אדם אינו יכול להשתייך בזמנית לשני לאומים.
לפיכך המדינה אינה רק ארגון מוסרי גדול העומד בפני עצמו, אלא גם ערובה לקיומה של האומה..."

קטע מספר 3 - הסופר והפוליטיקאי האיטלקי אנריקו קורדיני (1865 - 1935)⁵

"...כשם שהסוציאליזם הורה לפרולטריון את ערכו של המאבק המעמדי, שומה עלינו ללמד את איטליה את ערכו של המאבק הבינלאומי. אולם מאבק בינלאומי פירושו מלחמה. אם כך, שתהיה מלחמה! יעורר הנציגוּלִיזם באיטליה את הרצון לנצח במלחמה...
...מלחמה היא הפעולה האחרונה, אולם קביעת הכורח שבמלחמה פירושה הכרה בצורך להיות נכונים למלחמה ולהכין עצמנו לקראתה... [המלחמה] היא אמצעי למשמעת לאומית. אמצעי ליצירת היגיון בלתי נמנע ומוחץ

⁴ מתורגם מתוך: 54 - 14 pp, Heinrich von Treitschke, Politics, (The Macmillan company; New York; 1916), (מ.י.).

⁵ מעובד מתוך: "עקרונות הלאומנות (1910)", זאב שטרנהל, שם, עמ' 64 - 65.

אודות הצורך במשמעת לאומית. אמצעי ליצירת צורך שאין להתנגד לו לחזור לתחושה של חובה... אמצעי לחידוש האמנה של סולידריות משפחתית בין כל המעמדות באומה האיטלקית, ואמצעי להוכחת הצורך והתועלת שבאמנה כזאת. במשך שנים רבות הטיפו הסוציאליסטים, אדונינו ויריבינו, לפועלים שעניינם הוא להפגין סולידריות עם פועלי קוצ'ין, סין או פרגוואי, ולנתק עצמם לגמרי ממעבידיהם ומן האומה האיטלקית. שומה עלינו להחדיר למוחותיהם שעניינם הטוב ביותר הוא לשמור על הסולידריות עם מעבידיהם ומעל לכל – עם מולדתם, ולעזאזל הסולידריות עם חברים מפרגוואי או מקוצ'ין-סין..."